

JUBILEUMBOEKEN DIE GEEN JUBILEUMBOEKEN WILLEN ZIJN

Twee publicaties over tweehonderd jaar Universiteit Gent

De Gentse universiteit vierde in 2017 haar tweede eeuwfeest, en bij zo'n academische verjaardag hoort natuurlijk een jubileumboek. Het werden er meteen twee. Het eerste, *200 jaar UGent in 200 objecten*, is vooral een kijkboek. Het concept is misschien niet zo verrassend – de “objectenformule” is al behoorlijk vaak toegepast. In 2015 ging bijvoorbeeld ter gelegenheid van de tweehonderdste verjaardag van de befaamde veldslag de website *200 Objects of Waterloo* online en andere – ook gedrukte – voorbeelden zijn legio. Dat maakt het boek over de UGent echter niet minder aangenaam om in te grasduinen. Veel heeft te maken met de inventieve uitvoering van het concept. Zo is duidelijk hard gezocht naar onverwachte voorwerpen waarmee de geschiedenis van de Gentse universiteit op een ludieke manier kan worden verteld. Wat denkt u van nummer 182 in het boek: een kartonnen deksel van een doos voor kopieerpapier? Dit favoriete instrument om de ramen open te houden in de “nieuwbouw” uit 1971 van de faculteit Rechtsgeleerdheid biedt de gelegenheid om kort in te gaan op de bouwwoede aan de universiteit in de jaren 1960. Of nummer 123: drie genetisch gemanipuleerde aardappelen vormen het uitgangspunt van een tekstje over de niet onopgemerkt gebleven actie in mei 2011 van de Field Liberation Movement, waarbij een groot deel van een experiment met genetisch gemodificeerde gewassen werd vernield. Andere voorwerpen houden onder meer verband met het studentenleven, de onderwijsdidactiek, de etnografische collecties en de medische primeurs van de universiteit. Van de vermeende lever van de Egyptische legeraanvoerder Amasis tot het ethische mergpijpje van professor Willy Delva: de meest diverse objecten leiden de lezer rond in het rijk geschakeerde verleden van de Gentse universiteit. De korte teksten (van verschillende auteurs) zijn vlot en veelal amusant geschreven, de aantrekkelijke vormgeving van het boek – een keurmerk van Uitgeverij Kannibaal/

Meisjesstudenten in de Veldstraat, 1936, met rechts de Nederlandse Nienke Bakker, die na haar studies redacteur van het *Woordenboek der Nederlandsche taal* wordt. © Letterenhuis, Antwerpen

Hannibal – versterkt nog het blader- en leesgenot.

Het tweede boek, het forse en bijzonder fraaie *Uit de ivoren toren. 200 jaar Universiteit Gent* van historica Gita Deneckere (een uitgave van Tijdsbeeld), moet qua vormgeving overigens niet onderdoen voor het eerste – met Gert Dooreman als vormgever lag dat in de lijn der verwachtingen. Inhoudelijk is het eveneens een knap boek geworden: intelligent gecomponeerd, omstandig gedocumenteerd en met rake pen geschreven. Zelf omschrijft Deneckere het als een “jubileumboek dat geen jubileumboek wil zijn”. Het klopt dat het maar erg weinig aan traditionele universitaire jubileumboeken doet denken. Al

De Gentse Boekentoren in 1955. © Walter De Mulder

voel je wel de sterke gehechtheid van de auteur aan haar alma mater, toch ontbreekt de gebruikelijke portie jubelretoriek, en Deneckere doet ook geen moeite om de minder fraaie kanten van het Gentse universitaire verleden weg te moffelen. Illustratief in dit verband zijn de passages over de decennialange machtsstrijd tussen de “tjeven” (of “de Poel”) en de “loge”, met een – zo leek het althans – laatste opflakering van deze strijd tijdens de recentste rectorverkiezingen. Overigens schrijven ook de auteurs van *200 jaar UGent in 200 objecten* in de inleiding van hun boek: “Maar toch is deze bundel geen opsomming van hoogtepunten. Er is ook aandacht voor de stille drama’s, zoals de gesneuvelde studenten in de Eerste Wereldoorlog, of de Armeense student-dichter Daniel Varoujean, die vermoord werd tijdens de Armeense genocide. Ook de zwartste bladzijde uit de universiteitsgeschiedenis komt aan bod: tijdens de Eerste Wereldoorlog kwam de universiteit onder Duitse voogdij als de “Vlaamse Hogeschool.” De tijd dat jubileumboeken schaamteloos wilden jubelen, is voorbij.

Deneckere focust in haar boek op de maatschappelijke betrokkenheid van de Gentse universiteit, die zij er al sinds de stichting in 1817, onder het bewind van de Nederlandse koning Willem I, meent te kunnen ontwaren. Dit verklaart de – misschien weinig geïnspireerde – titel *Uit de ivoren toren*. Het boek is thematisch opgebouwd rond tien zorgvuldig uitgekozen thema’s: pluralisme, industrie en valorisatie, zorg voor lichaam en geest, de maatschappij als labo-

Gita Deneckere doet geen moeite om de minder fraaie kanten van het Gentse universitaire verleden weg te moffelen

ratorium, taal, oorlog en vrede, democratisering, gender en seksualiteit, kolonialisme en ontwikkelingssamenwerking, milieu en biotechnologie. Het is zonder meer een bewonderenswaardige prestatie dat Deneckere erin geslaagd is om in amper twee jaar tijd zo’n breed en inhoudelijk rijk boek te schrijven. Ze kon gebruikmaken van de historische informatie die sinds 2008 op de website www.UGentMemorie.be (“het virtueel geheugen van de UGent”) werd samengebracht. Die vulde ze verder aan met eigen bronnen- en literatuuronderzoek en ook met talrijke interviews. Het zijn die interviews die er onder meer voor hebben gezorgd dat het boek naast de grote algemene ontwikkelingen van de voorbije tweehonderd jaar ook de *petite histoire* brengt “van de mensen die de UGent gemaakt hebben tot wat ze is”.

Het meest opvallende aan dit boek is zeker de uitgesproken geëngageerde opstelling van Deneckere zelf. Zij laat bijvoorbeeld haar onbehagen over het binnendringen aan de universiteit van het neoliberale markt- en rendementsdenken, met de bijbehorende meet- en competitiezucht, heel duidelijk merken. “Het meten van je impact in ‘the cloud’ via

Clash tussen studenten en de rijkswacht, maart 1979.

© Amsab-ISG, Gent, foto Roland Van der Sypt

'stats', 'reads' en 'clicks' is belangrijker dan het lezen zelf. De vraag is wie daar wijzer van wordt", klinkt het kritisch. Vooral de humane wetenschappen betaalden volgens Deneckere al een zware prijs voor deze evolutie. Zij werden door verdeelsleutels en evaluatiecriteria gedwongen "in het keurslijf van zogenaamd toponderzoek dat hen absoluut niet past". "Toponderzoekers in de humane wetenschappen kunnen dan wel excelleren in hun eigen kleine domein", zo schrijft Deneckere in de epiloog van haar boek, "maar hebben geen tijd of oog meer voor de humanistische opdracht van de universiteit, of vinden vulgariseren beneden hun waardigheid. Met hun hypergesofisticeerde jargon gespeend van elke vorm van poëzie kunnen ze simpelweg geen begeesterend verhaal vertellen voor een breder publiek dan dat van hun eigen *peers* die ze op internationale congressen en workshops overal ter wereld ontmoeten."

Ook onder meer de pijlsnelle verengelsing van de universitaire opleidingen is Deneckere merkbaar een doorn in het oog. "De verengelsing vergroot onmiskenbaar de kloof tussen hoog- en laagopgeleiden, en dat uitgerekend op een ogenblik dat het hoger onderwijs als sociale emancipatiemachine stukt. Een universiteit die het Nederlands zelf niet cultiveert, vervreemdt zich van de bevolking die belastingen betaalt om haar in het algemeen belang te financieren. Als internationaliseringsbeleid aan universiteiten en hogescholen exclusief neerkomt op een utilitaire verengelsing, levert dat een maatschappelijk en een cultureel deficit op", luidt hierbij haar

analyse. UGent-alumnus en historicus Marc Reynebeau merkte in *De Standaard* van 7 oktober 2017 op dat de "frisse en kritische toon" het boek van Deneckere fel onderscheidt "van de zichzelf feliciterende saaiheid die gelegenheidspublicaties als deze doorgaans uitwasemen". Ook anderen uitten al nadrukkelijk hun appreciatie voor de manier waarop in dit boek wetenschap en engagement naar Gentse traditie hand in hand gaan. Ikzelf verkies misschien toch een wat afstandelijker vorm van geschiedschrijving; die hoeft naar mijn mening niet noodzakelijk ten koste van de levendigheid van een tekst te gaan.

Voor- én tegenstanders van een sterke verstrengeling van de historische wetenschap met maatschappelijk engagement zullen niettemin moeten erkennen dat Deneckere met *Uit de ivoren toren* een bijzonder lezenswaardige synthese heeft geschreven, die niet alleen een goed gestoffeerd en genuanceerd verhaal over het verleden van de Gentse universiteit biedt, maar die tegelijk ook het debat over de hedendaagse academische cultuur voedt.

LIESBET NYS

PATRICK DE RYNCK E.A.,
200 jaar UGent in 200 objecten,
Hannibal, Veurne, 2017, 240 p.

GITA DENECKERE,
Uit de ivoren toren. 200 jaar Universiteit Gent,
Tijsbeeld, Gent, 2017, 352 p.